

**ALAKOULUN VALINNAISET AINEET
LIMINGAN KUNTA**

Sisällys

ALAKOULUN VALINNAISET AINEET	3
1. Syventävät valinnaiset oppiaineet 5. vuosiluokalla.....	4
1.1. Kuvataiteen syventävä kurssi.....	4
1.2. Musiikin syventävä kurssi.....	5
1.3. Käsityön pehmeiden ja kovien materiaalien syventävät kurssit.....	6
1.4. Matematiikan syventävä kurssi.....	6
1.5. Ympäristöopin syventävä kurssi.....	7
1.6. Englannin syventävä kurssi.....	8
2. Soveltavat valinnaiset aineet 6. vuosiluokalla	9
2.1. Arjen taidot - ympäristöopin, liikunnan ja yhteiskuntaopin soveltava valinnainen	9
2.2. Luonto ja liikunta – liikunnan ja ympäristöopin soveltava valinnainen	10
2.3. Muotoilu ja käden taidot - kuvataiteen ja käsityön soveltava valinnainen	11
2.4. Teknologia-askartelu - matematiikan, käsityön ja ympäristöopin soveltava valinnainen.....	12
2.5. Luokasta maailmalle – vieraiden kielten ja ympäristöopin soveltava valinnainen...	13
2.6. Ilmaisutaito – suomen kielen ja kirjallisuuden sekä musiikin soveltava valinnainen	14

ALAKOULUN VALINNAISET AINEET

Opetussuunnitelman mukaisesti valinnaisten aineiden tehtävänä on ”syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja”.

Limingan perusopetuksessa alakoulun kaikki valinnaiset aineet ovat lukuvuodesta 2021-22 alkaen yhden vuosiviikkotunnin laajuisia ja arviointi siten hyväksyty / hylätty. Viidennelle luokalle valitaan yksi valinnainen aine, jota opetetaan yksi tunti viikossa läpi lukuvuoden. Viidennen luokan valinnaiset aineet ovat kaikki syventäviä valinnaisia aineita.

Kuudennelle luokalle valitaan kaksi valinnaista ainetta, joita opetetaan kaksi tuntia viikossa, toista syyslukukauden ajan ja toista valinnaista ainetta kevätlukukauden ajan. Valinnainen aine siis vaihtuu vuodenvaihteessa. Kaikki kuudennen luokan valinnaiset aineet ovat soveltavia valinnaisia aineita.

Valinnaisten aineiden tehtävänä on lisätä ilon, leikillisyyden ja luovuuden kautta oppimisympäristöjen monipuolista käyttöä, yhdessä oppimista sekä tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämistä.

Mahdollisilla kielivalinnoilla ja matematiikkapainotteisella luokalla opiskelulla on vaikutusta valinnaisiin aineisiin.

Kielivalintojen vaikutus valinnaisiin aineisiin

Mahdollisen A2-kielen opiskelu alkaa 4. vuosiluokalla ja jatkuu perusopetuksen loppuun. A2-kielen tunteja on 4. luokalla 1 vuosiviikkotunti (vvt), 5. luokalla 1 vvt ja 6. luokalla 2 vvt. Alakoulussa A2-kielen valinneilla on yksi tuntijaon ylittävä tunti 4. luokalla. Viidennellä ja kuudennella luokalla A2-kieli on oppilaan valinnainen aine. Yläkoulussa A2-kieltä on 7. luokalla 2 vvt, 8. luokalla 3 vvt ja 9. luokalla 3 vvt. Seitsemännen luokan tunnit ylittävät oppilaan perustuntimäärän. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla kaksi tunneista sisältyy valinnaisiin aineisiin ja yksi ylittää oppilaan perustuntimäärän. A2-kaksi kielenä tarjotaan kaikissa kouluissa englantia, saksaa, venäjää ja espanjaa.

Valinnaisina B2-kielinä voivat 8. luokalla olla saksa, venäjä ja ranska (myös muita kieliä voidaan tarjota). Koulun on B2-kieltä tarjotessaan selvitettävä oppilaille, mitkä ovat mahdollisuudet jatkaa kyseisen kielen opiskelua myös lukiossa. Ryhmien muodostamisessa tehdään yhteistyötä koulujen välillä. Ryhmä perustetaan, mikäli kielen valinneita oppilaita on vähintään 12. Kieltä opiskellaan 8. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia ja 9. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Valinnaisen B2-kielen opetusta voidaan antaa myös etäopetuksena.

Kielistä ja muista oppiaineista voidaan rakentaa valinnaisina opintoina tarjottavia oppiainekokonaisuuksia. Nämä niin sanotut soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta.

Matematiikkapainotteisuuden vaikutus valintoihin

Tupoksen koulun matematiikkapainotteisella luokalla olevien suositellaan valitsemaan 8. luokan lyhyen valinnaisaineen matemaattisluonnontieteellisiin aineisiin liittyvistä aineista (Kemistin keittiössä, Elektroniikka ja robotiikka sekä Pähkinöitä, pulmia ja pelejä).

1. Syventävät valinnaiset oppiaineet 5. vuosiluokalla

Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Tavoitteiden ja sisältöjen tarkempi määrittely tehdään yhdessä ryhmän kanssa valinnaisen aineen opiskelun alkaessa. Viidennellä vuosiluokalla oppilas opiskelee syventävänä valinnaisena aineena **englantia, kuvataidetta, käsityötä, matematiikkaa, musiikkia tai ympäristöoppia**. Valinta tehdään neljännen luokan keväällä. Käsityön opetus voidaan järjestää myös siten, että sitä opetetaan vain syys- tai kevätlukukauden ajan kaksi tuntia viikossa.

1.1. Kuvataiteen syventävä kurssi

Valinnaisen kuvataiteen syventävät tavoitteet

- osallisuuden ja yhteistyötaitojen vahvistuminen
- ilon ja leikkisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- kuvataidekulttuurin monipuoliseksi käyttäjäksi kasvamisen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

Valinnaisen kuvataiteen syventävät sisällöt

- omien tilataideteosten suunnittelu ja toteutus
- luonnonmateriaalien käyttö, ympäristötaiteen tekeminen eri vuodenaikoina
- yhteisten tilaisuuksien valmistelu, esim. koristelu, rekvisiitat, lavasteet, puvustus, tuunaus
- näyttelyiden järjestäminen
- kuvankäsittely, piirrosohjelmat
- valokuvaus ja videointi

Oppimisympäristö

Hyödynnetään monipuolisesti lähiympäristöä oppimistilanteissa. Tehdään yhteistyötä Limingan taidekoulun, kulttuuritoimen sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja luovia työtapoja ja erilaisia tekniikoita.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava tapa ilmaista itseään.

1.2. Musiikin syventävä kurssi

Valinnaisen musiikin syventävät tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- ilon ja leikkisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- improvisointitaitojen kehittyminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- musiikkikulttuurin monipuoliseksi käyttäjäksi kasvaminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

Valinnaisen musiikin syventävät sisällöt

- oman musiikin tuottaminen
- soitinrakentelu
- kehonsoittimet, arkisten välineiden käyttö soittimina
- musiikin ja liikkeen yhdistäminen
- musiikkiesitysten/-videoiden tekeminen ja esitys
- tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen
- musiikki- ja äänitehosteiden tuottaminen
- erityylisten musiikkien kuuntelu ja analysointi

Oppimisympäristö

Hyödynnetään monipuolisesti lähiympäristöä oppimistilanteissa. Tehdään yhteistyötä Limingan musiikkiopiston sekä muiden Limingassa toimivien yhteisöjen kanssa.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja toiminnallisia työtapoja sekä eri aistien käyttöä.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

1.3. Käsityön pehmeiden ja kovien materiaalien syventävät kurssit

Valinnaisen käsityön syventävät tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- ilon ja leikkillisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- suunnittelutaitojen kehittyminen
- erilaisten materiaalien ja työvälineiden hyödyntäminen
- käsityötaitojen syventäminen
- oman työn arvostaminen

Valinnaisen käsityön syventävät sisällöt

- kokonaisen käsityöprosessin ymmärtäminen
- suunnittelun taitojen vahvistaminen
- omien käsityötaitojen syventäminen
- omien suunnitelmien toteuttaminen monipuolisilla käsityötekniikoilla

Oppimisympäristö

- huomioidaan työturvallisuus työskentelyssä
- hyödynnetään monipuolisesti käsityön työvälineitä

Työtavat

- Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja luovia työtapoja sekä erilaisia tekniikoita.

Tuki ja ohjaus

Oppilasta tuetaan ja ohjataan yksilöllisesti käsityöprosessin kaikissa vaiheissa suunnittelusta tuotteen valmistamiseen ja arviointiin asti.

1.4. Matematiikan syventävä kurssi

Valinnaisen matematiikan syventävät tavoitteet

- loogisen ajattelun kehittyminen
- arviointikyvyn kehittyminen
- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- ilon ja leikkillisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

Valinnaisen matematiikan syventävät sisällöt

- pulmatehtävät
- matemaattiset pelit
- geometriset kuviot ja niiden hyödyntäminen mm. peleissä, leikeissä ja piirtämisessä
- salakirjoitusmenetelmät
- ohjelmointi
- matematiikan kulttuuri ja historia

Oppimisympäristö

Hyödynnetään monipuolisesti koulun tiloja ja lähiympäristöä.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja toiminnallisia työtapoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknikkaa.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

1.5. Ympäristöopin syventävä kurssi

Valinnaisen ympäristöopin syventävät tavoitteet

- havainnointitaitojen kehittyminen
- tutkimustaitojen kehittyminen
- luonnon ainutlaatuisuuden ymmärtäminen
- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- ilon ja leikkillisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

Valinnaisen ympäristöopin syventävät sisällöt

- tehdään pienimuotoisia tutkimuksia
- mallinnetaan luonnontieteellisiä ilmiöitä
- luonnon havainnointi, pienet luontoretket
- luonnonsuojelu, kierrätys
- arkipäivän kemiaa
- aistien toiminta

Oppimisympäristö

Hyödynnetään monipuolisesti koulun tiloja ja lähiympäristöä.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja toiminnallisia työtapoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

1.6. Englannin syventävä kurssi

Valinnaisen englannin syventävät tavoitteet

- rohkaiseminen englannin kielen käyttöön erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- kulttuurillisen moninaisuuden arvostaminen
- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- ilon ja leikillisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

Valinnaisen englannin syventävät sisällöt

- toiminnalliset harjoitukset
- arkipäivän puhetilanteet
- matkailusanasto
- englanninkielisten maiden kulttuuriin tutustuminen
- ystävyyskoulutoiminta
- kansainväliset ystävyysuhteet

Oppimisympäristö

Hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja toiminnallisia työtapoja.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

2. Soveltavat valinnaiset aineet 6. vuosiluokalla

Soveltavat valinnaiset aineet sisältävät aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Tavoitteiden ja sisältöjen tarkempi määrittely tehdään yhdessä ryhmän kanssa valinnaisen aineen opiskelun alkaessa.

Soveltavia valinnaisia aineita kuudennella luokalla ovat: **Arjen taidot, Luonto ja liikunta, Muotoilu ja kädentaidot, Teknologia-askartelu, Luokasta maailmalle ja Ilmaisutaito.**

2.1. Arjen taidot - ympäristöopin, liikunnan ja yhteiskuntaopin soveltava valinnainen

- Harjoitellaan arjen taitoja, kuten pikku välipalojen tekoa, rahan käyttöä, vuorovaikutustaitoja sekä kehon ja mielen hyvinvointia vahvistavia taitoja

Tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- arjen taitojen harjoittelu
- terveellisten elämäntapojen omaksuminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

Sisällöt

- kehonhuolto: hyöty- ja arkiliikunta, pihaleikit ja -pelit, ulkoilu, kestävyys- ja kuntoliikunta sekä venyttely
- lähiliikuntapaikkoihin tutustuminen
- mielenhuolto: tunnetaidot, rentoutuminen, rauhoittuminen ja keskittyminen
- hygienia
- terveelliset ravintotottumukset, terveellisten välipalojen valmistaminen, säännöllinen ateriarytmi
- arjen rutiinit: uni, lepo, ruutuaika, pelaaminen ja rahan käytön suunnittelu

Oppimisympäristö

Hyödynnetään koulujen lähiliikuntapaikkoja ja muuta ympäristöä.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja toiminnallisia työtapoja. Tehdään yhteistyötä terveyttä edistävien sidosryhmien kanssa. Painotetaan yhteistoiminnallista työskentelyä.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

2.2. Luonto ja liikunta – liikunnan ja ympäristöopin soveltava valinnainen

- retkeilyä, luonnon tutkimista, ulkoliikuntaa ja erätaitoihin tutustumista

Tavoitteet

- liikunnasta ja luonnosta innostuminen
- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen
- liikuntataitojen kehittäminen
- luonnon kunnioittaminen ja kestävän kehityksen periaatteiden ymmärtäminen

Sisällöt

- retkeily, luonnossa liikkuminen
- eläinten ja kasvien tunnistaminen
- kalastus, marjastus, erätaidot
- jokamiehen oikeudet
- ruuanlaitto luonnossa
- luonnonilmiöiden tutkiminen
- ongelmaratkaisutehtävät
- erilaiset liikuntalajit

Oppimisympäristö

Hyödynnetään koulujen lähiliikuntapaikkoja.

Työtavat

Huomioidaan oppilaiden ideoita ja toiveita, painotetaan ryhmätyöskentelytapoja.

Tuki ja ohjaus

Oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokainen kokisi olevansa tärkeä osa ryhmää.

2.3. Muotoilu ja käden taidot - kuvataiteen ja käsityön soveltava valinnainen

- Luovaa rakentelua ja muotoilua eri materiaaleista kuvataiteen ja käsityön tekniikoita käyttäen ja niitä yhdistellen.

Tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- ilon ja leikkillisyyden tuottaminen sekä luovuuden kehittyminen
- oppilaan yhteistyötaitojen kehittyminen
- oppilaan suunnittelutaitojen kehittyminen
- taito yhdistellä erilaisia materiaaleja kehittyä
- oppilas havainnoi ympäristöään ja tutustuu suomalaiseen designiin
- oppilas arvostaa omaa työtään

Sisällöt

- suunnittelun taitojen vahvistaminen
- käsityön ja kuvataiteen yhdistäminen
- luovien ideoiden toteuttaminen
- suunnitelmista toteuttamiseen monipuolisilla tekniikoilla
- tietotekniikan hyödyntäminen työskentelyn tukena

Oppimisympäristö

Tutustutaan paikkakunnalla toimiviin käsityön tai taiteen tekijöihin. Tehdään yhteistyötä Limingan Taidekoulun tai muotoilun ammattilaisten kanssa.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan yksin ja yhdessä toimimista, kokemuksellisia ja luovia oppimisprosesseja sekä monipuolisten tekniikoiden yhdistämistä.

Tuki ja ohjaus

Oppilasta tuetaan ja ohjataan yksilöllisesti muotoiluprosessin kaikissa vaiheissa suunnittelusta tuotteen valmistamiseen ja arviointiin asti.

2.4. Teknologia-askartelu - matematiikan, käsityön ja ympäristöopin soveltava valinnainen

- teknologista kokeilua, suunnittelua, rakentelua ja koodausta

Tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteiden kokeminen
- ongelmaratkaisutaitojen kehittyminen
- teknologisen ajattelun syventäminen
- koodaustaitojen kehittyminen
- erilaisten materiaalien ja työvälineiden luova hyödyntäminen
- tuotosten luova ja mielikuvituksellinen suunnittelu sekä toteutus yksin ja ryhmässä

Sisällöt

- omien tuotosten suunnittelu
- teknologia-askartelu ja robotiikka
- rakentelu
- tuunaus, värkkäys
- matemaattiset pulmatehtävät
- matemaattiset pelit

Oppimisympäristö

Hyödynnetään koulun tiloja ja lähiympäristöä monipuolisesti.

Työtavat

Työtavoissa painotetaan kokemuksellisuutta, toiminnallisuutta, suunnittelua ja ongelmanratkaisua. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

2.5. Luokasta maailmalle – vieraiden kielten ja ympäristöopin soveltava valinnainen

- eri maihin, kieliin ja kulttuuriin tutustumista, matkailun suunnittelua sekä oppilaille mieluisten matkakohteiden esittelyä

Tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen
- maailmankuvan laajeneminen
- erilaisuuden rikkauden ymmärtäminen
- suvaitsevaisuuteen kasvaminen

Sisällöt

- ryhmät tutustuvat matkojen suunnitteluun:
 - matkakohteen tavat, kulttuuri, kieli ja ruoka
 - matkajärjestelyihin perehtyminen monipuolisesti
 - matkakohteen esittely toisille
- näyttelyiden rakentaminen oppilaiden omista kotimaan ja ulkomaiden matkakohteista
- matkaoppaana toimiminen: nähtävyyden esittely toisille
- virtuaalimatkailu esim. maailmanperintökohteisiin tutustuminen, maailman seitsemän ihmettä jne.
- kansainvälisyyskasvatukseen liittyvät pelit, leikit, tarinat ja musiikki sekä mahdollinen ystävyyskoulu Suomesta tai ulkomailta

Oppimisympäristö

Hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä.

Työtavat

Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa sekä oppilaiden omia matkakokemuksia. Pyydetään mahdollisia kansainvälisiä vierailijoita kertomaan omasta maastaan ja kulttuuristaan. Painotetaan yhteistoiminnallista työskentelyä.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.

2.6. Ilmaisutaito – suomen kielen ja kirjallisuuden sekä musiikin soveltava valinnainen

- luovaa ilmaisua, sanataidetta ja pieniä esityksiä musiikkia hyödyntäen

Tavoitteet

- osallisuuden ja elämyksellisyyden tunteen vahvistuminen
- suunnittelutaitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittyminen
- erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen
- itsensä ilmaisun taitojen kehittyminen
- esiintymistaidon ja – rohkeuden kehittyminen

Sisällöt

- suullinen ilmaisu, esim. kerronta, lausunta, puheen pitäminen, neuvottelu, väittely
- kirjallinen ilmaisu, esim. kirjeen, mielipiteen, puheen, esitelmän, näytelmän tai lyriikan kirjoittaminen
- fyysinen ilmaisu, ilmeet ja eleet, luova liikunta
- mimiikka, pantomiimi, improvisointi
- erilaiset teatterimuodot: nukketeatteri, varjoteatteri, naamioteatteri jne.
- erilaisten äänimaisemien luominen
- tunnelman luominen musiikin avulla, esim. valmista musiikkia hyödyntäen tai itse säveltäen
- pienet esitykset ja näytelmät, esim. joulu- ja kevätjuhlan suunnitteleminen

Oppimisympäristö

Hyödynnetään koulun esiintymistiloja ja esitystekniikkaa.

Työtavat

Painotetaan yhteistoiminnallista työskentelyä ja oppilaan tai ryhmän omaa ideointia sekä suunnittelua.

Tuki ja ohjaus

Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioidaan siten, että jokaiselle löytyy luonteva ja onnistumisen kokemuksia tarjoava rooli yhteistoiminnassa.